Reeds in Handelingen 5 ziet ge de sombere gestalten van Ananias en Saffira voor u opkomen en onder het schriklijk oordeel Gods voorbijgaan.

De nachtuil heeft reeds gehuild in het geboomte.

De wateren der ongerechtigheid zijn reeds weer losgelaten. Wat gruwel der bloedschending reeds in Corinthes gemeente! Wat verdeeldheid aan allen kant! Wat klaagtonen uit alle hoeken der wereld!

Pas was de vriendelijke morgenster begonnen te flonkeren, of haar glans was reeds uitgebluscht.

En wat schier nog erger dan die bloedschande in Corinthe benauwt, het is, wat Paulus uit zijn gevangenschap aan de kerk te Filippi van de voorgangers klaagt.

Die voorgangers, in zijn omgeving, och, ze zochten op één na *allen het hunne!*

Denk u die tegenstelling, zoo hard en zoo schreiend!

Te Jeruzalem nog pas »alle dingen gemeen" en de glans eener hemelsche liefde over de zelfzucht van het Jodenhart triomfeerend.

En nu in die kerk van Jezus zelve de baatzucht en zelfzucht reeds weer ingeslopen, ja voortgewoekerd tot bij de voorgangers der kudde.

Zij zoeken allen het hunne!

Kerk van Christus! bedekt ge niet met weemoed en met zelfaanklacht het straks nog zoo argeloos van vreugde blinkend gelaat?

Denk u eens in, wat dit voor Paulus moet geweest zijn!

Zij zoeken allen het hunne!

En dat niettegenstaande Paulus naar Corinthe zijn zegelied der Liefde had gezonden! Ja meer nog, niettegenstaande hijzelf alles ontbeerde en zich alle genis en berooving getroostte, opdat maar de zaak van Jezus' kerk triomfeeren mocht.

Hij, de man, die zich speende aan het huwelijk; die geen geld aannam, maar met zijn hand het zeildoek knipte en saamsnoerde, om een stuk brood te verdienen; die desniettemin honger en dorst had geleden; die op straat bloot had gestaan aan geweldenarij; en die nu om de zaak des Heeren gevangenzat.

En die zoo bijna ganschelijk verloochende Paulus, hij moest in zijn gevangenschap aan Filippi's kerk klagen: *Ze zoeken allen het hunne!* Op Timotheüs na!

De zaak van Paulus was nu in discrediet. Hij zat gevangen. Hij scheen een verwonneling. Er was met hij Paulus te komen geen eer of invloed meer te winnen.

En nu droop de één voor, de ander na af. Er was wel plichtsvervulling, maar er glinsterde geen geestdrift.

Er was meegaan, maar geen stille, geblinddoekte toewijding. Er was wel geen tegenstand, maar er was ook niet die gulle, die naar niets vragende, zich gaarne gevende dienstvaardigheid van hart.

En dat zegt Paulus natuurlijk van hen, die voor moesten gaan; want hij spreekt van die personen, die hij in plaats van Timotheus had kunnen zenden. En van *die* mannen nu deed hij, als gevangene, de droeve ervaring op, dat ze altoos een verontschuldiging hadden; altoos met bezwaren kwamen aandragen; altoos een reden van uitstel hadden.

Och, Paulus las het in dat oog en hoorde het aan die stem wel.

Er was berekening, er was het gulle hart niet. Er was een bezigzijn met allerlei bedenkselen van eigen eer en eigen positie en eigen voornaamheid en eigen toekomst. En de moed van den held, die naar geen kansen vraagt, maar zich met geestdrift op den vijand werpt, die was er *niet*.

En waar ligt dat nu aan?

Was het alleen *toen* zoo droef met ons menschelijk hart gesteld en was het bijv. in de dagen der Hervorming beter?

Lieve broeders, maakt u van die Hervormingsdagen toch geen te schoone en daardoor onwaarachtige voorstelling. Och, ook de enkele helden van toen hebben zoo bitter geklaagd en zijn zoo bitter teleurgesteld. *Ze zochten allen het hunne!* het is de grondtoon van wat ook Calvijn en Zwingli, van wat Willem de Zwijger en Marnix ons toeroepen!

De warme, innige, van geestdrift blakende zielen *die zich gaven*, ze waren ook toen zoo weinig in getal!

Ja, uit wat tijd van Christelijke opwekking, uit wat bloeitijd van Christelijk leven gij de intieme klacht der enkele doortastenden ook opvangt, het is altoos weer wat Paulus uit zijn cel en banden naar Filippi riep: *Helaas, ze zoeken allen het hunne!*

Niet, versta dit wel, alsof én toen én in Calvijns dagen, én later, al die personen doortrapte, zelfzuchtige huichelaars waren.

o, Paulus denkt er van verre niet aan, om zoo voorbarig oordeel te vellen.

Neen, maar over de zwakheid der zonde klaagt hij, die als een worm bij den beste aan de vrucht des geloofs knaagt!

Er is wel genade.

Soms komt die genade zelfs zeer lieflijk en vriendelijk uit en ook Paulus heeft van dien zoeten teug der liefde genoten.

Maar — en dit is het bittere — als het op kloeke daden aankomt, och, dan strengelt zich de woekerplant der zonde nog weer zoo geduriig om de genade heen, dat ze bijna geheel schuilgaat, en ge niets dan zelfzucht en berekening ziet.

Bedenk wel, Paulus had niet alleen den jubelzang der liefde in 1 Cor. 13, maar, ook den klaagzang over het eigen hart in Rom. 7 gezongen.

»Het goede dat ik doen wil, doe ik niet, en het kwade dat ik niet wil, doe ik!"

Van twee dingen laat dit u een diepen indruk achter.

Allereerst van de ontzettende verwoesting der zonde in het menschelijk hart, zoo bij u, als bij uw beste vrienden.

„Van nature geneigd om God en mijn naaste te haten", hadden we van jongsaf uit onzen Catechismus geleerd, maar dat harde zeggen toch wel wat ruw gevonden. Tot we wat ouder werden en met ons eigen hart meer kennis maakten, en meer kennis kregen van anderer hart, en meer achter de schermen zagen, en meer merkten, hoe het leven eigenlijk toeging.

En toen ging die illusie weg.

Neen, de zonde is wel zeer wezenlijk een schrikkelijke verwoesting.

En dat het tot in Jezus' kerk en tot zelfs onder de beste voorgangers in die kerk soms zoo bitter zelfzuchtig toegaat, neen, het pleit tegen het heil niet, maar wel openbaart het op schriklijke wijze die duivelsche macht der zonde, die tot zelfs aan de beste vruchten knagen komt.

Maar juist daarom laat Paulus' klacht u ook nog een anderen indruk achter.

Een indruk van de macht, ja, de almacht der genade.

Wie de schrikkelijke verwoesting der zonde *niet* kent, die heeft van de *genade* maar o, zoo kleine gedachte. Dien is het, alsof het niets kostte, om de zelfzucht van een menschenkind te verkeeren in toewijding en verloochening.

Maar als ge voor die macht der zonde gebeefd en gesidderd hebt, en ge vindt dan én toen én nu nog zoo menigen Timotheus, al is het er ook maar één in uw omgeving, dan aanbidt ge die wondere genade, die zoo den distel in een mirteboom omzette.

En het *is* u een eeuwig teeken.

Een teeken, dat u niet weersproken kan worden; ook niet door de grievendste teleurstelling van uw hart.

KUYPER.

Amsterdam, 13 Januari.

Wat deze week te Hardenberg voorviel, kenteekent tegelijk onzen kerkelijken en burgerlijken toestand.

De kerkeraad van Hardenberg neemt onder leiding van den predikant Dr. Schot het besluit, om de kerkenordening van 1619 weer voor de kerk dier plaats van kracht te verklaren, en de kerkvoogdij valt dit besluit bij.

Heel de kerk met haar bestuur en kerkvoogdij staat dus als één man tegen de synode, en keert tot de oude en welbeproefde paden der vaderen terug.

Hier althans, zou men denken, zal het nu rustig en kalm blijven; hoogstens na verloop van dagen een rustig proces.

Doch wat geschiedt?

Met behulp van een der wethouders erlangt een lid der gemeente, nog wel de Med. Doctor, toegang tot den toren, van welken toren men zich als echte inbrekers met een touw nederlaat in het kerkgebouw.

In dit gebouw ingedrongen, nemen zij dit geheel wederrechtelijk in bezit, en weigeren aan de wettige kerkvoogden den toegang.

De burgemeester, hierover ondervraagd, zegt, dat hij er zich niet in mengt, ook al weet hij, dat heeren kerkvoogden feitelijk bezitters waren. *Hij had zijn instructien.*

En zoo is het geschied, dat twee ganschelijk onbevoegde personen door list en geweld een gebouw overrompelen, en dat de wettige bezitters en beheerschers voor de gesloten deur mogen staan en het aanzien.

Zoo triomfeeren list en onrecht.

En de overheid laat het begaan, ja, werkt het door haar oogluiken in de hand.

Toch klagen we niet.

Een martelaar zei eens, toen men hem vroeg, of hij niet naar vrouw en kinderen terug verlangde, liever dan in het vuur te gaan: „Neen, liever *met* de waarheid in het vuur, dan *zonder* de waarheid bij eigen vrouw en kinderen!

Dat was heldentaal.

De taal der geloovigen van alle eeuw!

Van meer dan één kant vraagt men ons, of ons oordeel over *den Kerstboom* toch niet te gestreng is geweest.

Ongetwijfeld was het dit, voorzooveel in ons oordeel waardeering mocht ontbroken hebben van veler goede bedoeling. Te streng, voorzoover erj miskenning in mocht hebben doorgestraald van veel kostelijken zegen, dien de Heere ook door dit instrument geschonken had. Te streng zonder tegenspraak, bijaldien ons oordeel niet enkel het overnemen van den Kerstboom in Gereformeerde kringen, maar zonder onderscheid ook het aloud gebruik van den Kerstboom in andere kringen gold.

Bedoelt men daarentegen, of ons oordeel niet al te gestreng tegen het gebruik *onder ons*, en afgezien van intentie en mogelijke vrucht inging, dan kunnen we slechts betreuren, dat ons woord vaak te zwak en te machteloos is, om zich te stellen tegen zoo velerlei onnatuurlijk indringsel, als onder ons niet thuishoort.

Wie weet, wat de *Kerstboom* is, van waar zijn oorsprong, wat zijn beteekenis, en wat het gebruik is, waartoe hij, niet bij uitzondering, maar als regel in de landen waar hij inheemsch is, geleid heefr, ergert zich jaar bij jaar aan den steeds onheiliger, aan alle geloof gespeenden, geheel wereldschen toon, die onder, bij en over den Kerstboom wordt aangeslagen.

Oorspronkelijk danken Duitschland en Engeland den Kerstboom aan de begrijpelijke, maar nooit goed te keuren methode, om heidensche, afgodische gewoonten Christelijk te tinten en op Christelijk erf over te planten. Maar gelijk steeds, zoo is ook bij den Kerstboom het heidensche natuurelement weer machtig geworden over het Christelijk vernis, en metterdaad doet in verreweg de meeste gezinnen, waar thans de Kerstboom nog tiert, de naam van het Kindeke van Bethlehem slechts dienst, om wereldsche en ongeheiligde vreugde te dekken.

Wat men ook bij het nu pas gevierde Kerstfeest in bijna heel de Duitsche, Fransche, Belgische en Engelsche pers (de Methodistische uitgezonderd) hierover te lezen kreeg, bevestigt dit niet slechts ten volle, maar toont zelfs, dat het kwaad van jaar tot jaar verergert.

Zelfs in *geheel* ongeloovige kringen, waar men de Kerstdagen in spotternij en jool doorbrengt, is de *Kerstboom* inheemsch geworden.

De ijdelheid, de zucht naar pret, de begeerlijkheid naar allerlei geschenken heeft er zich van meester gemaakt, en terwijl het lied voor Jezus, dat om den *Kerstboom* eertijds weerklonk, al flauwer en onherkenbaarder wordt, vermeerdert de wereldsche praal, is de ongewijde muziek er bij aan het woord gekomen, en wordt nu reeds niet zelden om den *Kerstboom* een wals of polka uitgevoerd, en heel het *Kindeke* van Bethlehem vergeten in den dans.

En nu weten we uitnemend wel, dat dit in onze ernstiger kringen, God zij lof, nog anders is; en dat bij menigen Kerstboom ten onzent metterdaad alleen het Kindeke van Bethlehem heeft getriumfeerd, en alle ijdelheid buiten was gesloten.

Maar dit heft onze bedenking niet op.

Immers, wie eenmaal den Kerstboom overneemt, heeft hem niet in zijn macht.

Die aloeg eenmaal den weg in, om terug te keeren tot het onderwijs door beelden en teekenen, in stee van door het Woord. Die ging er eenmaal toe over, om door wat de zinnen prikkelt op de ziel te werken. Die deed meê om door allerlei cadeautjes voor Jezus te willen winnen. Die ging terug in de natuur, om op te leiden in den geest.

En dit nu achten we niet, dat aanbevelingswaardig is. Men wordt dan zijns ondanks meegevoerd door een macht, waar men geen meester over is. Men komt verder dan men wil.

Dat er ook een tijd moet zijn, om elkaêr eens cadeautjes of verrassingen te zenden, betwisten we niet. Vooral onze winkels en magazijnen kunnen dat wel velen. Maar dat blijve dan op burgerlijk terrein. Daarvoor neme men gelijk in andere landen, het Nieuwjaar, den 1sten April, of gelijk ten onzent den St.-Nicolaasavond.

Maar de kribbe van Bethlehem is er te heilig voor. De poëzie van Efrata's velden voor dien met linten en lichtjes versierden spar te hoog.

Misschien mede ingevolge onzen wenk heeft de *Nederl. Evang. Protestantsche Vereeniging* een kort woord ten beste gegeven, in repliek op wat de heer K. T. baron van Lynden in *De Boodschapper* tegen haar schreef, en ook in ons blad van 18 December wierd overgenomen.

Men bewees ons de beleefdheid, ook ons hiervan een afdruk toe te zenden; blijkbaar met het doel, om te vernemen, of deze repliek onze bedenking ophief.

Tot ons leedwezen deed ze dit *niet*. Veeleer dunkt deze repliek ons zóó ongemeen zwak en gezocht, dat ze het protest van Baron van Lynden nog versterkt.

Eerst biedt het bestuur een soort polemiek tegen Baron van Lyndens tegenstelling tusschen het »Gereformeerde" en „Irenische":

Immers, de beschuldiging luidt, dat *de belijdenis naar Gereformeerden grondslag* zorgvuldig geweerd wordt, omdat van de belijdenis der Evangelische Alliantie was afgeweken; maar nu is het toch inderdaad te veel van goedgeloovige lezers vergen, aan *die* belijdenis een speciaal Gereformeerd karakter toe te kennen. Zij kwam in Engeland tot stand onder medewerking van geloovigen van zeer uiteenloopende meeningen: Calvinisten zoowel als Arminianen, Baptisten, Anglicanen, Presbyterianen en allerlei Independenten; en onder de oprichters in Nederland behoorde Ds. De Liefde, die toch evenmin Gereformeerd was als de latere bestuurder Ds. Schuurman.

Mag niet in ernst gevraagd, of de heeren bestuurders, ook al achten we de uitdrukking van Baron van Lynden niet volledig, toch zichzelven niet beter geëerd hadden, door zich aan het genot van deze polemiek te spenen?

Immers, de tegenstelling die Baron Van Lynden bedoelde was, dat de *Evangelische Alliantie* en zoo ook de *Nederl. Evang. Protestantsche Vereeniging*, wel terdege een *confessioneelen* grondslag koos, door uit de groote Confessiën der Hervorming de door allen eenparig beleden waarheden over te nemen, — terwijl hetgeen nu wierd voorgesteld en aangenomen een opzettelijke *negatie* van het confessioneele standpunt was, en een zich verschuilen achter een reeks termen, overgenomen uit de Heilige Schrift.

Staat het nu vast, dat ons *belijden* juist daarin bestaat, dat wij er rond en onbewimpeld voor uitkomen, in welk een zin *wij* het woord der Schrift *opvatten*, dan doorziet elk deskundige, hoe het bezigen van een Schriftwoord *in plaats van een belijdenis* te geven, een ongeoorloofd en onhoudbaar bedrijf is.

Dit bezwaar wordt dan ook allerminst opgeheven door wat er dan volgt:

In den eenparig aangenomen grondslag erkent de heer Van Lynden *uitnemende* woorden uit de Heilige Schrift, maar die verkeerd kunnen worden geplooid en uitgelegd; maar kan dit niet gezegd worden van elke belijdenis, en heeft de heer Van Lynden, gedurende zijn 23 jarig bestuur onder de vorige statuten, niet tot Evangelisten aangenomen, zoowel die streng Gereformeerd konden genoemd worden, als mannen, welke geenszins uitsluitend die richting waren toegedaan? Buitendien had de heer Van Lynden kunnen weten, dat, niettegenstaande de zeer gewichtige gronden, die voor de wijziging pleitten, deze oorspronkelijk niet bedoeld was; dat aanvankelijk aan de goedkeuring van het Ministerie van Justitie een ontwerp onderworpen werd, waarin de *negen* artikelen der Evangelische Alliantie letterlijk voorkwamen, en dat de verandering slechts geschied is op de onderhandsche aanmerking, dat alles uit de statuten moest verdwijnen, waaruit kon worden opgemaakt, dat de vereeniging vóór 1855 bestaan had.

Uit het bovenstaande zal nu toch wel overtuigend blijken, dat de toeleg om de Gereformeerde leer te bestrijden, slechts in de verbeelding van den schrijver bestaat.

Ongetwijfeld zijn de schrijvers dezer repliek door hun polemiek tegen het min juist gebezigd woord „Gereformeerd" hier *schijnbaar* sterk. Maar hoe zwak is hun betoog, voor wie niet aan woorden hangt, maar de zaak als zaak op het oog heeft.

De confessioneele grondslag is weggelaten, ... niet omdat men er iets tegen had, ... o, neen .... maar omdat de Minister van Justitie wenschte, dat alles uit de statuten verdween, waaruit kon opgemaakt, dat de Vereeniging reeds vóór 1855 bestaan had!!

Wat dunkt heeren bestuurders zelven van zulk een uitvlucht?

Of waant men de werkelijk diets te maken, dat het overnemen in zijn statuten van negen artikelen, die in 1846 in Engeland wierden opgesteld, ooit bewijs kon leveren, dat zulk een vereeniging ten onzent reeds vóór 1855 bestaan had! Alsof niet nu nog, heden ten dage, elke vereeniging die pas optreedt en het zoo wil, precies dezelfde artikelen kan overnemen!

Maar bovendien, stelt de Minister van Justitie ware zoo onaannemelijk dwaas te werk gegaan, dan nog hadden bestuurders het volkomen in hun macht gehad, om voor het confessioneele uit in de statuten stond *een anderen confessioneelen grondslag* in plaats te schuiven, bijv. uit Art. 2 van Christelijk Nationaal Onderwijs.

En zie, dat men dit nu *niet* deed, maar *elken* confessioneelen grondslag wegliet, om er een *in een statuut* niets-zeggend Schriftwoord voor in plaats te schuiven, dit juist is de grief, die onweersproken blijft.

Dit was wel terdege beste *verandering van standpunt* en hiertegen kwam Baron Van Lynden zeer terecht op.

Want of men nu al zegt: „Wat is er beter dan een Schriftwoord", dit kan ons geen oogenblik ophouden, daar heeren bestuurders zelven zeer goed weten, hoe alle confessie juist daarin bestaat, niet dat ge de Schrift opzegt, maar zegt, *hoe gij de Schrift verstaat*.

Dan volgt er in de repliek

En wat nu te zeggen van het doel van het betoog, om iedereen te doen weten, dat de Nederlandsche Evangelische Protestantsche Vereeniging heeft opgehouden te bestaan of althans niet meer dezelfde is alsvroeger? In de overgroote meerderheid van het bestuur is in de laatste jaren geen verandering gekomen; op één na, zijn dezelfde Evangelisten met denzelfden ijver en op geheel dezelfde wijze als vroeger werkzaam, en de eenige, die onder eene overheerschend Roomsch-Katholieke bevolking, te Bergen op Zoom, woont, heeft volkomen denzelfden werkkring behouden. Hoe hiermede de bewering te rijmen, dat de vereeniging eene *nieuwe* is? Inderdaad is zij veranderd, maar dit is reeds vóór twintig jaren geschied, en het bestuur, waarin toen jhr. Mr. Pallout van Soeterwoude zitting had, heeft destijds geenszins gemeend, de leden hierover te moeten raadplegen, hetgeen toenmaals, wegens het gebrekkige der statuten, evenmin als op dit oogenblik tot een wettig besluit zoude hebben kunnen leiden.

Hier maken de heeren bestuurers zich aan een onverklaarbare begripsverwarring schuldig.

Ze zeggen toch in de tweede alinea, dat ze op aandrang van den Minister van justitie de statuten zóó hebben gereformeerd, dat uit niets viel op te maken, dat *de vereeniging vroeger reeds bestaan had*. En als nu Baron Van Lynden hier aan neemt en zegt: „We weten dan nu ook dat het eigenlijk een nieuwe Vereeniging is", dan keeren de heeren opeens het kaatje om, en zeggen: „Neen, we zijn nog altoos *dezelfde van vroeger!*"

Dit gaat toch niet.

En als de heeren voorts willen staande houden, dat ze ook bij verandering van standpunt en grondslag toch daarom dezelfde bleven, omdat de bestuurders en de evangelisten dezelfden zijn als weleer, dan springt ook van dat argument de zwakheid in het oog.

Men weet toch, dat het bestuur *in zijn meerderheid* vroeger confessioneel was en nu *in zijn meerderheid* Ethisch is. En natuurlijk, alleen op *die meerderheid* komt het aan. Het confessioneele element, dat er nog in is, sterft er uit weg en wordt niet weer aangevuld.

En wat de evangelisten aangaat, we weten uitnemend wel, dat niemand er aan denkt, om in dienst zijnde evangelisten af te zetten, maar er is ook een uitvallen en wegsterven, en bij aanvulling van de leemte komt het verschil dan uit.

Vergeet toch niet: De geest van een corporatie wordt altoos beheerscht, niet door de tijdelijke personen, maar door de organisatie en het statuut.

Ten slotte merken we nog op, dat het bestuur de vrij sterke klacht van Baron Van Lynden onweersproken laat: 1°. dat deze metamorphose van de vereeniging tot stand is gekomen, zonder voorafgaande kennisgeving; 2°. na weigering om uitstel van deliberatie te verleenen; 3°. in weerwil van het protest van de oudste getuigen; en 4°. nadat de heer Elout van Soeterwoude zich gedwongen had gezien, een aldus geleide vergadering te verlaten.

Een gunstigen indruk laat deze repliek dus allerminst achter.

En al nemen we gaarne aan, dat geen der heeren bestuurders te dezen anders dan te goeder trouw heeft gehandeld, zoo blijft het nochtans onze overtuiging, dat de *Nederl. Evang. Protestantsche Vereeniging* metterdaad den confessioneelen grondslag verlaten heeft en op Ethisch terrein is overgetreden. Een overgang, waarvan men aanvankelijk weinig bespeuren zal, maar die na niet zoo langen tijd op een geheel verflauwen en verbleeken der vereeniging, we profeteeren er bij, op haar sterven zal uitloopen.

In *De Bazuin* richt Ds. Littooy van Middelburg een vraag tot ons blad, waarop we ons haasten, hem van antwoord te dienen.

Zijn vraag is deze, of geëxcommuniceerden niet toch gedoopt blijven, en of hier niet uit volgt, dat de kring van de zichtbare kerk en de kring der gedoopten niet geheel saamvallen.

Hij zegt er van:

»*Hoeve*", vraagt gij, »*strekt de gemeente Christi?*" en uw antwoord daarop luidt:

»*Uitwendig over alle gedoopten!*"

Houd mij ten goede, als ik u zeg, naar het mij voorkomt, is dit zoo niet. Zijn doop toch kan men, meen ik, niet verliezen, maar zijn lidmaatschap wel. Men kan een gedoopt persoon en desalniettemin geen lid der gemeente Christi zijn.

Immers, als iemand afgesneden is, is hij geen lid meer: maar wel een gedoopt persoon.

En het is daarom, dat men zoo iemand bij wederopneming immers niet bij vernietwing doopt? Tenminste, uit het formulier der wederopneming blijkt veeleer het tegendeel.

Welnu, doet men dat niet, maar blijft men hem als reeds gedoopte erkennen, dan gaat het ook niet op, om op de vraag »Hoever strekt de gemeente Christi?" te antwoorden: »*Uitwendig over alle gedoopten.*"

De Schrift toch zegt, dat de afgesnedene gedoopten, in plaats van leden der gemeente, ons als heidenen en tollenaren geworden zijn.

En Augustinus zegt, en met hem Calvijn, (Institutie fol. 303), »dat zij, die buiten stonden en er wederom opgenomen worden, niet en behoeven wederom op een nieuw gedoopt te worden: maer dat d' oplegginghe der handen ghenoeghsaem is."

En daar deze dingen alzoo zijn, volgt ook uit het »*niet* overdoopen van Ds. Littooy" geenszins, wat gij voor hem als volgen laat, dat hij namelijk nu ook moet erkennen, dat alle gedoopten leden der gemeente Christi zijn.

Bij mij bestaat er een groot onderscheid tusschen gedoopten en doop*leden*.

Naar ik meen, zijn er veel meer gedoopten, dan doop*leden*, dan leden der gemeente Christi.

Tegen deze opmerking hebben we niets in te brengen; al vatten we ter wereld niet, wat Ds. Littooy er mee betoogen wil.

Als ik toch zeg: „Tot de Nederlandsche burgers worden gerekend al diegenen te behooren, die uit Nederlandsche ouders geboren zijn"; wat bewijst men dan tegen mij, zoo men beweert en terecht beweert: „Als een geboren Nederlander in Amerika genaturaliseerd wordt, houdt hij op, Nederlandsch burger te zijn, en is dus afgesneden van ons burgerschap, hoewel hij toch uit Nederlandsche ouders geboren was"?

Natuurlijk heeft niemand ter wereld hier de allerminste bedenking tegen, en zal men antwoorden: „Wilt ge ook *op het verlies* van dit recht letten, uitnemend, dan wordt de definitie deze: Tot de Nederlandsche burgers behooren al diegenen, die uit Nederlandsche ouders geboren zijn, *voorzoover ze dit recht niet op wettig geconstateerde wijze verloren hebben.*"

Toegepast op de kerk wordt het dan: Tot de „sienlicke" kerk op aarde behooren alle gedoopten, voorzoover zij hun aanhoorigheid tot de „sienlicke" kerk niet op wettiglijk geconstateerde wijze verloren hebben.

Dit brengt ons dus geen stap verder in het onderhavige geschil.

Met Ds. Littooy toch zijn wij het van harte eens, dat de ambtsdragers, in college vergaderd, den plicht hebben, om de gedoopte personen te vermanen, op te wekken tot belijdenis, van hun dwalingen af te houden, en bij volharding in het kwaad en gebleken hardnekkig ongeloof of onverzettelijke ketterij in leer en leven, hen van de gemeente, d. i. van de georganiseerde „sienlicke" kerk af te snijden.

En ons verschil van inzicht loopt niet over degenen die *wel*, maar juist over hen die *niet* door kerkelijke tucht behandeld zijn.

Een gedoopte, die niet door den ban van de „sienlicke" kerk is afgesneden, zeggen wij, dat als zoodanig tot de „sienlicke" kerk moet gerekend worden, terwijl Ds. Littooy oordeelt, dat er zijn kunnen, die, zonder door den ban te zijn afgesneden, zichzelven feitelijk van hun aanhoorigheid tot de »sienlicke" kerk hebben beroofd.

Ter beoordeeling van dit punt nu beroepen zij, die het gevoelen van Ds. Littooy zijn toegedaan, zich, begrijpelijker wijze, op de uitspraken van eenige godgeleerden, die overigens van goeden naam zijn en metterdaad hun gevoelen eenigszins steunen.

Wij onzerzijds beroepen ons daarentegen op het eenparig oordeel onzer oudste hervormers, godgeleerden en synoden, en op de algemeene kerkelijke practijk.

Dit nu dunkt ons sterker.

Ook Ds. Littooy toch geeft de practijk toe. Een Roomsch gedoopt kind doopt hij niet.

Immers, meer dan één wettig afgezet ambtsdrager en ook meer dan één wettig afgesneden kring gaat voort met het bedienen van den doop. En al is het nu, dat wij die personen niet meer erkennen in hun ambt en die kringen niet meer als tot de gemeente Christi te behooren, toch zullen wij, bijaldien door hen of in hun midden gedoopten in den Naam des Drieëenigen tot ons overkomen, niet zoo gemakkelijk overdoopen: of liever, niet van de stelling uitgaan, dat zij nog niet gedoopt zijn.

Dit staat ten minste vast, dat onze vaderen daarin zeer scrupuleus waren. Het is mijns inziens ook daarom, dat zij ons voorgegaan zijn, om den doop der Roomschen te erkennen. Doch dat zij mitsdien, zooals gij blijkens uw boven afgedrukt schrijven kennelijk wilt, nu ook de Roomschen tot »de gemeente Christi" rekenden, is mij nog niet duidelijk en kan ik alzoo nog niet toestemmen.

Ds. Littooy dankende voor deze echt Katholieke verklaring (Katholiek in den goeden zin) zeggen wij nu op onze beurt: Zekere acte is Doop of geen Doop. Is er Doop, en wel bepaaldelijk *kinderdoop*, dan kan ze alleen kinderdoop zijn, doordien ze bediend is aan het *zaad der kerk*. Wie derhalve met Ds. Littooy oordeelt, dat een Roomsch gedoopt kind wel waarlijk *als kind gedoopt is*, moet ons toegeven, dat het alsdan dezen Doop alleen kan ontvangen hebben, als behoorende tot het *zaad der kerk* en tot de *kleine kinderen der geloovigen*.

Dat we hier nu stuiten op een zeer netelig en moeilijk punt, dient beiderzijds toegegeven.

O, Het is zoo goed te begrijpen, dat men telkens er toe neigde, om al zulken ketterdoop als *geen* Doop te beschouwen. Dan was men van alle moeilijkheid af.